

Zienswijze op Omgevingsvisie Renkum 2040

Werkgroep “Stromende beken”, Heelsums beekdal.

Het Heelsums beekdal, met daarin gelegen de Heelsumse-, Papiermolen-, Wolfhezer-, en Rondeelbeek, behoort tot een van de mooiste beekdalen van Nederland. Het terrein is uniek door de grote hoogteverschillen op korte afstand. Daarnaast heeft dit dal een grote historische betekenis en is het gelegen op de kruising van wegen langs en over de Veluwe. In het Heelsums beekdal zijn naast veel archeologische vindplaatsen (grafheuvels, fundamenten van een kerk, Rondeel, wallen, wegen en karresporen) ook belangrijke cultuurhistorische waarden in de vorm van het beekstelsel met daarbij de kampen en enken.

De beken zijn feitelijk de rode draad. maar het gebrek aan water leidt tot verdroging en verarming van de vegetatie. Wateronttrekking en steeds meer opgaand bos heeft tot gevolg dat de grondwaterspiegel daalt en dat er minder neerslag aan het grondwater wordt toegevoegd. Dit leidt tot steeds minder water in de beken. De watervoorziening in het Heelsums beekdal is uit balans. Eind 2021 is de Heelsumse beek de enige stuwwalbeek in de beekdalen die permanent watervoerend is. Vanaf de zomer 2018 staan de Papiermolen-, Wolfhezer- en Rondeel-beek helemaal droog. Daarvoor incidenteel enigszins watervoerend.

In het Provinciaal Waterhuishoudingplan (WHP3) hebben de Heelsumse beken de HEN (Hoogst Ecologisch Niveau) status. Deze status houdt in dat beken de natuurlijke situatie benaderen en dat ze hoge ecologische waarden hebben. Deze ecologische waarde moet worden beschermd en negatieve beïnvloeding moet worden teruggedrongen. De belangrijke punten uit het Waterhuishoudingsplan, Natuurgebiedsplan, Streekplan en de Watervisie van de gemeente Renkum, die van toepassing zijn op de beken in het Heelsums beekdal, zijn: - *Natuurontwikkeling - Herstel sprengen en beeklopen: bovengronds halen van ontbrekende schakels - Ecopassages in beken - Verminderen grondwateronttrekking.*

De werkgroep Stromende Beken geeft als oorzaak voor deze verdroging, wateronttrekking (La Cabine en Parenco) en een toename van de verdamping van de vegetatie door een ander landgebruik. De woeste gronden (heide en hakhout) zijn in de laatste 150 jaar steeds meer bebost met vooral opgaand naaldhout. Naaldhout verdampt het gehele jaar terwijl loofhout alleen in het groeiseizoen water gebruikt

In het concept-Omgevingsvisie wordt ruime aandacht besteed aan de beekdalen. De beekdalen worden als waardevol gekwalificeerd. Dit echter veelal in het kader van veiligheidsrisico's (natuurbranden en wateroverlast) , toerisme, recreatie en uit cultuurhistorie. De werkgroep is van mening dat dit een veel te beperkt uitgangspunt is voor de beekdalen. De problematiek van de dalende grondwaterstand is zeer ernstig, Vele beken staan al droog en als er niets gebeurt zal dat ook voor de laatste door grondwater gevoede en stromende beek, de Heelsums beek, gaan gelden. Beken zonder stromend water is als een bos zonder bomen en de beken zullen dan uiteindelijk vervallen tot relictten in het landschap. Bij een verdere afname van het grondwaterpeil is ook het voortbestaan van de Wodanseiken in gevaar.

- In de omgevingsvisie zou opgenomen moeten worden dat de gemeente Renkum een actieve rol zou moeten vervullen om het tij te keren en moet er een lange termijn plan gemaakt worden voor herstel en watervoerendheid van de beken. Dit in samenspraak met

Natuurmonumenten, de Provincie en het Waterschap Vallei en Veluwe. De gemeente Renkum zou hierbij de initiatiefnemer moeten zijn. De beekdalen liggen tenslotte op haar grondgebied!!!

- Vergunningverleningen t.a.v. wateronttrekkingen door La Cabine en Parenco worden door de Provincie verstrekt. Ons inziens zou de vergunning voor wateronttrekking van La Cabine met minstens 1 miljoen kubieke meter verminderd moeten worden. Dit zal een directe invloed gaan hebben op de watervoerendheid van de Heelsumse beken. Parenco haalt nu water uit de diepere grondlagen maar kan heel goed gebruik gaan maken van gezuiverd Rijnwater. De Renkumse beken zullen hier grote voordelen van gaan ondervinden. De gemeente Renkum zou deze doelstellingen moeten bepleiten bij de Provincie en opnemen in de omgevingsvisie.
- Aan de oprukkende bebouwing richting de beekdalen en met name in het gedeelte tussen Utrechtseweg en N225 moet een halt worden toegevoerd. Geen nieuwe bebouwing richting beekdalen!!
- De hoge dijk van de N225 met als onderdoorgang voor de beek, een duiker, vormt zowel uit ecologisch oogpunt als uit landschappelijk oogpunt een barrière tussen de Jufferswaard en het bovenstroomse deel van de beek. Door de aanleg van een gecombineerde ecopassage/ onderdoorgang is er weer verbinding tussen de twee terreindelen.
- Opnemen in omgevingsvisie van belangrijke punten uit het Waterhuishoudingsplan, Natuurgebiedsplan, Streekplan en de Watervisie van de gemeente Renkum t.w.: - Natuurontwikkeling en Herstel sprengen en beeklopen.
- De werkgroep stelt verder voor om in de omgevingsvisie de mogelijkheden van infiltratie van grond- of oppervlakte water te onderzoeken om zo de beken weer watervoerend te maken en de Wolfhezerheide te vernatten. Dit zal leiden tot het behouden en geen verdere afname van de biodiversiteit.

Namens de werkgroep,
Wiebe Selders

Okt. 2021